

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VI. Designantur tempora, quibus obligat primum mandatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

Sufficit enim atrox cum confessione, si commode fieri possit. Aliquo tempore teneri, censet Suarez. At quo? Tuo iudicio remittit, ipse nescit. At quod ille nescit, quis sciat nescio. Unde pag. 12. concludit, quod Deus non tam præcipit amorem sui, quam odium vetat, sive formale & actuale (quod non humanum, sed diabolicum est) sive materiale, quod in mandatorum transgressione possum est. Et pag. 16. necnon in respons. ad libell. famos. pag. 24. Non parum esset, si semel in vita uno amoris actu fungeremur, atque hoc plus fieret, quam quod in rigore præcipitur. Et rursus pag. 16. citat: Deus præcipiendo amorem sanis habet si sibi in aliis mandatis pareatur. Ita Sirmondus.

26 In cuius discursu observare licet ludificationes rationis humanæ, sibi relictae, dum nimis auscultatur. Siquis enim cum scholæ Angelo velit, divini amoris actum in principio usus rationis eliciendum, nimis festinum esse dicit. Si in fine vitæ, nimis ferum. Si tempore intermedio, quod Suarez determinare nesciat, quod ipse determinare nescivit, ab alio determinari non posse concludit. Et sic primum maximumque divinæ dilectionis mandatum eludit. Istiusmodi illusionibus elusionibusque pleni sunt Casuillarum libri, in ratione purè humana, magis quam in autoritate divina, Sanctorumque doctrina fundati.

27 Istis nimium insitens P. Tressus, Author Thecos in Mussipontano Societatis Collegio defensæ 1. Januarii 1689. cum Sculteto Lutherano tandem concludit, quod Deum ultimum finem homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vite sue moralis. Vidit enim magnum divinæ dilectionis mandatum à Sirmondo suo figuratè exponi de dilectione non formali & interna, sed de externa & figurati, quæ sola in rigore præcepta sit. Hanc esse Sirmondi mentem à Wendroekio notà x. in x. epist. provinc. vidit perpicuè demonstrari, omnesque in oppositum cavillationes manifestè dissipari. Vidit ab altero Socio suo in libro cui titulus: *Reliqua Abbatis S. Cygerani*, opinionem illam probabilem asseri: *est in scholis valaè probetur illa sententia, quæ iracundi præcipi cuique, ut in vita aliquid eliciat charitatis actum, etiam extra periculum moriendi sine confessione, contrarium tamen esse probabile, & cerè difficile esset ullum caput proferre, unde ista obligatio desinat.* Vidit ad istam opinionem proximè accedere Tamburinum, Azorium, imò & Magnum Suarezium suum, quoad istius opinionis probabilitatem. Istis ergo animatus Professor ille Mussipontanus, non erubuit impiissimam hæresim illam tradere, quæ unà totius naturæ vocem, tot divinæ Scripturæ oraculis consecratam, universam quoque legem & Prophetas, totam denique Christianam Religionem funditus evertit. Si-

quidem primo maximoque dilectionis Dei mandato, ac secundo (huic simili) dilectionis proximi, universa lex & Prophetæ, totaque Christiana religio finaliter continentur. Non alio quippe fine Dei Filii incarnatus & passus est, non alio resurrexit, non alio sanctum misit Spiritum, nisi ut divinæ dilectionis ignem accenderet in fidelium cordibus. Nec aliud (inquit Augustinus) Scriptura præcipit, nisi charitatem. Unà proinde illà hæresi universam legem & Prophetas P. Tressus destruxit, Incarnationis consilium exinanivit, Christianæ Religionis cor & animam invastit, primariamque Christiani hominis obligationem extinxit, cum præcipua Christiani hominis obligatio sit in spiritu & veritate adorare & amare Deum velut Creatorem ac Redemptorem suum, & velut finem suum ultimum, in quem omnes morales actus suos, totamque moralem vitam suam, & omnes partes illius ipsum referre oporteat, nec sibi vel momento vivere, sed Creatori, Redemptori & Glorificatori suo, ita ut Deus esse debeat hominis, & omnis actionis humanæ finis ultimus, uti to. 1. demonstravimus, velut ex sacris Litteris, sanctis Patribus & ratione certissimum.

CAPUT VI.

Designantur tempora, quibus obligat primum mandatum.

29 **N**Egari ergo non potest, primum maximumque divinæ dilectionis mandatum obligare nedum in principio & fine vitæ moralis, nec solum aliquoties intermedio tempore, sed in omni parte illius, prout eodem tomo 1. demonstratum, atque hoc loco breviter repetendum exponendumque est.

30 Recolendum itaque ex ibi dictis, primum mandatum ad duo obligare. Primum, sub mortali, ad hoc ut Deus solus, actu vel virtute, semper sit finis ultimus hominis, sive agentis. Secundò, sub veniali, ad hoc ut Deus sit finis ultimus cujuslibet actionis humanæ, seu deliberatæ.

31 Deum esse finem ultimum hominis, seu (ut alii) agentis, vel vitæ & cordis, est Deum esse finem ultimum simpliciter, cui utique præ cæteris vivitur, in quem vita & cor hominis præcipuè tendit, in quo præcipuè delectatur & requiescit, quique proinde super omnia alia amatur, amoreque cæteris amoribus prædominante diligitur. Deum verò esse finem ultimum cujuslibet humanæ actionis, est quamlibet actionem humanam in Deum propter se dilectum referre, ita ut quælibet hominis actio deliberata ex aliquo Dei propter se amore finaliter proficiatur.

32 Quoad primum ergo incunctanter affe-

rimus 1°. cum S. Thoma 1. 2. q. 89. a. 6. ad 3. & cum S. Francisco Salesio lib. 10. de amore Dei c. 6. hominem à primo momento usus rationis teneri Deum diligere velut finem suum simpliciter ultimum, & quidem super omnia, amoreque cæteris amoribus prædominante, idque sub mortali.

33 Ad cujus evidentiam, sapienter observat Denuntiator doctrinæ RR. PP. Collegii Anglicani Soc. Jesu denunt. XIII. pag. 8. dum hic sermo est de usu rationis, non usum qualemcumque intelligi, sed plenum ac perfectum, qui sufficiat ad deliberandum de rebus magnis, ut de fine vitæ sibi constituendo, de eligenda salute vel damnatione æternâ, de diligendo Deo vel mundo.

Quodque, usus iste non simul & semel, sed sensim acquiritur. Mens enim primùm carni & sensibus tota immersa, capere non potest nisi carnalia & spiritualia; nec ratione regitur, sed sensu: deinde à carne & sensibus paulatim emergens, nunc se veluti supra illa attollit, nunc iterùm iis obruta succumbit; donec tandem ad perfectum & plenum rationis usum enitatur.

Porro incertum est, quantum ad hoc temporis requiratur; an hebdomada, an mensis, an trimestre, an annus medius, an totus, an amplius. Videas enim pueros quinque annos aut sexennos, de quibus dubitare non possis, quin aliquando ratione utantur: sed an usus rationis adeò plenus & perfectus sit, ut sufficiat ad peccatum mortale, fortè non immeritò dubitabis usque ad septennium, vel octennium. Id certum, aliis citius, aliis tardius, plenum istum usum contingere: quamquam quo tempore alicui contigerit, definire difficillimum.

Dum autem plenus iste usus nondum contigit, nihil ob stare videtur, quominus adsit usus rationis sufficiens ad peccatum veniale. Si enim juxta omnium Theologorum sententiam, actus aliquis ex objecto mortaliter malus, fieri possit venialis propter inconsiderationem, seu imperfectum rationis usum, quo committitur: quidni propter similem rationis usum adhuc imperfectum, venialiter possint peccare pueri, priusquam usum perfectum acceperint ad peccandum mortaliter.

34 Ex his intelligitur, quale tandem sit primum istud instans rationis, quo docent Theologi teneri hominem amore prædominante Deum diligere, eumque sibi ut vitæ finem constituere. Neque enim hinc cogitandum instans physicum, quod ad plenum istum ac perfectum rationis usum acquirendum minimè sufficit; sed instans quoddam morale, quod plures dies, hebdomadas, menses, & fortè annum, aut amplius complectitur.

Nam primum instans morale illud dicitur, quod à primo rationis diluculo usque ad

ultimum rationis plenum & perfectum labitur. Hoc autem ad longum non raro tempus extendi, ipsa experientia convincit.

Sic explicata S. Thomæ doctrina de præcepto diligendi Deum super omnia primo instante usus rationis, nulli mira aut dura videri poterit. Quis enim miretur præceptum istud imponi pueris, non mox ut aliquem rationis usum acceperint, sed tunc cum post usum rationis imperfectum, satis fortè diuturnum, quo incipere potuerunt imperfectè Deum cognoscere & amare, tandem perveniunt ad usum rationis plenum & perfectum, quo possunt ipsum amare super omnia?

Cæterum quia verosimile est, imperfectum aliquem rationis usum incipere satis citò; incertum verò, quo tempore adveniat usus rationis plenus & perfectus; debet in hoc Parentum, Magistrorum, & Tutorum cura sollicitè desudare, ut parvulis ab ipsa infantia Deus tanquam super omnia amabilis proponatur, ut infundatur amor virtutum, horror vitiorum, &c. Nam postquam se per actus amoris Dei imperfectos diù antè exercuerint, non adeò ipsis, dum ad perfectum rationis usum venerint, difficile erit amorem Dei super omnia elicere. Ubi alioqui, si non nisi mundum, dum usus rationis adhuc imperfectus erat, diligere didicerint, difficillimè profectò Deum diligere super omnia, dum venerint ad usum rationis perfectum.

Ad id verò ipsos teneri probant rationes sequentes. Prima: rationem ad hoc homo accepit, ut deliberet de fine suo ultimo, ad quem se debeat super omnia convertere, quamprimum potest. Istud est enim negotium negotiorum, cui per totam vitam rationalem, seu moralem, præ cæteris se debet applicare. Ad hoc quippe rationem accepit, ut verè sapiens & intelligens sit; vera autem sapientia intelligentiaque nulla est, nisi in cognoscenda & amanda beatitudine sua. *Creatura autem rationali alia beatitudo non potuit, nec potest esse, nec poterit, nisi ut agnoscens à quo non solum facta, sed etiam à quo rationalis facta est, majorem dilectionem exhibeat bono Creatori, quam sibi. Neque enim ei inesse posset ullatenus ratio, nisi ei inesse posset Creatoris dilectio. Quia nec est ulla, que vera sit sapientia vel intelligentia creature rationalis, nisi dilectio Creatoris,* inquit Fulgentius l. 1. ad Monim. c. 17.

Secunda ratio: innumeris homo titulis Deo debet primitias suæ libertatis, sui cordis, amorisque in se dominantis: ad hoc quippe significandum Deus olim exigebat primitias frugum, animaliumque primogenita.

Tertia ratio: cum quilibet (ut S. Thomas ait q. 28. verit. a. 3. ad 4.) à principio usus rationis teneatur peccatum vitare, & hoc fieri non possit, nisi præstiterit sibi debito fine ultimo; teneatur quilibet, cum primo sua men-

tis est compos, ad Deum super omnia se convertere, & in eo finem simpliciter ultimum constituere. Enimvero, uti D. Basilius ait in Psal. 1. ad v. 1. adhuc in prima etate existentes homines, neque in vicio sumus, neque in virtute. . . . Postquam vero ratio nostras fuerit completa, tunc fit quod scriptum est Rom. 7. v. 9. Ubi venit mandatum, peccatum revixit; ego vero moriebar. Nam revera, ubi venit mandatum, id est cognitio bonorum, si non pejori cogitationi dominatus fueris, eam per amorem Dei prædominantem subjiciendo, sed rationem ab affectionibus in servitium redigi concesseris, revixit quidem peccatum; moritur autem mens, per delictum mortua facta. Quasi dicat, rationem à pravis tunc affectionibus in servitium redigi, si eas ipsa non subijciat divinæ legi per amorem Dei prædominantem.

38 Et hinc desumitur ratio quarta, quia, ut ibi Basilius innuit, & Augustinus expressè tradit, si dum ratio completa, seu plena & perfecta fuerit, in corde hominis per amorem pravis affectionibus prædominantem non regnet Dei charitas, regnare ac prædominari incipit carnalis cupiditas, per quam pro fine ultimo bonum habetur creatum, adeoque peccatum incurritur mortale. Siquidem regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas, inquit Augustinus Enchiridii 117. Et duo amores sunt, ex quibus omnes procedunt voluntates. . . . Rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi, ait S. Leo serm. 5. de jejun. 7. mensis. Quod est dicere, quod rationalis animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Deum præcipuè diligit, aut creaturam. Semper enim aliquid est, quod præcipuè diligit. Vel ergo Deum, vel creaturam. Cum medium inter Deum & creaturam non detur. Quod sine amore rationalis animus esse non possit, similiter asserunt Augustinus præfat. in Psal. 31. & 121. Fulgentius loco citato cap. 18. Gregorius 1. 18. Moral. c. 8. Author libri de substantia dilectionis (apud Augustinum) c. 6. Quia (inquit) vita cordis amor est; & idcirco impassibile est, ut sine amore sit cor, quod vivere cupit. Et sicut in corde hominis semper est aliquis amor, qui super reliquos affectus tenet principatum (in cor enim amor cum advenerit, omnes in se iraducit & captivat affectus, inquit Bernardus serm. 83. in Cant.) sic in corde hominis semper est aliquis amor super reliquos amores principatum tenens, sive qui præ cæteris amoribus possessor & dominator est cordis ipsius. Ideo enim (secundum Augustinum) regnat carnalis cupiditas, ubi non est, sive ubi non dominatur Dei charitas.

39 Ideo etiam duos tantum amantium ordines idem Augustinus agnoscit, quorum alii Deum super omnia amant usque ad contemptum sui; alii seipsos usque ad con-

temptum Dei: Fecerunt civitates duas amores aut, terrenam scilicet amor sui usque ad contemptum Dei; caelestem vero amor Dei usque ad contemptum sui. L. 14. Civit. c. ult. Igitur, secundum ipsum, inter has civitates medium non datur, sed unusquisque vel civis est civitatis terrenæ per amorem sui usque ad contemptum Dei; vel est civis civitatis caelestis, per amorem Dei usque ad contemptum sui. Per consequens unusquisque vel Deum habet pro fine simpliciter ultimo, vel creaturam. Nec medium inter duos hosce fines ultimos Augustinus magis agnoscit, quam inter duas illas civitates.

Denique istam etiam præcipuè ob causam 1. 2. de peccat. merit. & remiss. c. 18. dicit, quod voluntas mirum si potest in medio quodam ita consistere, ut nec bona, nec mala sit. Aut enim justitiam diligimus, & bona est; & si magis diligimus, magis bona; si minus, minus bona: aut si omnino non diligimus, non bona est. Quis vero dubitet dicere, voluntatem nullo modo justitiam diligentem, non modo esse malam, sed etiam pessimam voluntatem? Neque enim pessimam Augustinus esse dicit voluntatem nullo modo justitiam seu Deum diligentem, nisi quia eo ipso Deum non habet pro fine ultimo, sed creaturam.

Quinta proinde ratio est quia eo ipso quo 41 homo post adeptum completum & perfectum rationis usum non convertit se ad Deum, velut finem suum ultimum, convertit se ad creaturam, sive ad mundum, eoque fruitur, ei inhaeret, ei vivit, diligitque amore prædominante ea quæ mundi sunt. Alienus proinde est ab amicitia Dei, & ut phrasi utar discipuli, quem diligebat Jesus, non est charitas Patris in eo. Neque enim nullâ re fruitur, neque nulli rei vivit & inhaeret, velut fini suo ultimo (cum hoc fieri nequeat.) Vel ergo Deo fruitur & inhaeret, vel mundo. Non Deo, ut supponitur. Igitur mundo.

Ultima & præcipua ratio est quia eo 42 ipso quo homo adeptus est perfectum rationis usum, legibus adstringitur naturalibus & divinis. Adstringitur proinde primo maximoque mandato. Mandatum verò istud (ut D. Salesius ait loco citato) amorem inter mille amores electum præscribit, quemadmodum eo amore dilectus, electus est inter mille, ut dilecta Sulamitis notavit in Cantico. Est amor, quem omnes amores vincere, & omnibus nostris affectibus regnantis in modum dominari necesse est. Et hoc à nobis exigit Deus, ut sui amor, præ reliquis nostris amoribus, altius cordi impressus, toti cordi præsit ac imperet, ut ardentiori affectu totam animam nostram obtineat, & majori amplitudine nostras omnes facultates ad opus adhibeat, ut sit sublimior, omnemque nostram mentem impleat, ut denique sit fortior & robustior, omnemque nostram fortitudinem & vigorem exerceat. Et quia, per illum, Deum in supremum nostræ mentis obje-

Elum eligimus, amor est summa dilectionis, & electio summi amoris. Quia nempe Dei bonitas omnem aliam bonitatem infinitis partibus antecellit. . . . In summa est amor excellentia, vel excellentia amoris, qui omnibus mortalibus in genere & in specie, seu generaliter & particulariter unicuique mandatus est, & hoc à primo momento quo incipiunt uti ratione, amor sufficiens cuilibet, & necessarius singulis ad salutem. In ista primi mandati expositione Augustino Salestus concinit: utpote qui l. de morib. Eccles. c. 11. summum (inquit) bonum, quod etiam optimum dicitur, non modo diligendum esse nemo ambigit, sed ita diligendum, ut nihil amplius (imò nihil æque, ut dicit epist. 155. ad Macedon.) diligere debeamus; idque significatur & exprimitur eo quod dictum est, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Unde concludit: nihil nobis aliud esse optimum ad quod adipiscendum, postpositis ceteris, festinare oporteat, quam Deum. Quòdque mors anima sit taliter non diligere Deum, sed ei diligendo aliquid vel præponere, vel æquare.

44 Afferimus 2°. in fine etiam vitæ rationalis, sive in probabili periculo mortis, hominem sub mortali debere Deum super omnia diligere, velut finem suum simpliciter ultimum. Debet enim Domino mori, sicut debet Domino vivere, secundum illud Rom. 14. *Sive enim vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domino morimur: sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.* Debet etiam tunc maximè ultimo se fini suo per amorem conjungere, quando fini illi maximè appropinquat. Debet item venienti Sponso suo gressu amoris obviàm ire. Debet denique tunc maximè sibi per pœnitentiam confutere (sine qua nullus migrare debet ex vita) pœnitentiam autem certam non facit, nisi viduum peccati, & amor Dei. Qui & aliunde tunc maximè necessarius est, ad munendum cor advertens graviores tentationes tunc maximè insurgentes. Suam proinde salutem graviter censetur negligere, qui Deum tunc super omnia negligit amare.

45 Afferendum 3°. intermedio tempore, amoris Dei super omnia, seu prædominantis actum non posse, sine mortali, notabili tempore intermitteri, sed adeò frequenter exercendum esse, ut morali quodam modo Deum super omnia semper actu vel virtute diligere censeamur, amorque ipsius principem in corde nostro locum semper obtinere. Tamen enim non teneamur ad continuum istius amoris exercitium (utpote possibilitatem nostram in præsentis superans statu) tenemur tamen eo saltem modo Deum semper habere pro fine ultimo, & ut talem amare, quo avarus quamdiù avarus, pecuniam habet & amat pro fine suo ultimo, ambitiosus honorem, libidinosus voluptatem, &c. etiam tunc quando de pecunia, honore, voluptate, &c. actu non

cogitat, vel per horam nihil agit ex amore pecuniæ, &c. sed (distractus) de alia re cogitat, eamque amat. Eo quippe non obstante semper in dispositione animi, in actum (oblatâ occasione) frequenter prorumpente, pecuniam amat velut finem suum ultimum, &c.

Dixi actu vel virtute, ad significandum 45 quòd non sufficiat Deum velut finem ultimum semper amare in habitu otioso, velut in actum rarò prorumpente. Neque enim divini super omnia amoris habitus esse potest taliter otiosus in iis qui finem suum ultimum verè constituunt in Deo, magis quam amoris super omnia pecuniæ, honoris, voluptatis habitus esse possit otiosus in iis qui finem suum ultimum verè constituunt in pecunia, honore, voluptate, cum amor sit vita cordis. Vita verò otiosa esse non potest; uti nec ignis & flamma, cui amor comparatur. Unde Augustinus in Psal. 31. *Da mihi vacantem amorem, & nihil operantem.* Et in Psal. 121. *Habet omnis amor vim suam, nec potest vacare amor in anima amanti.* Et Gregorius Homil. 30. in Evang. *Nunquam est amor Dei otiosus. . . . Si operari renuit, amor non est.*

Accedit quòd habitus otiosus solida non 47 admittat Philosophia: utpote quæ docet, quòd habitus, qui generatur ex actibus, per actus conservatur, & per non usum deficit. Quod potissimum verum est de habitu virtutis, & maximè de habitu charitatis. Quid enim virtus, etiam juxta Philosophum? Est, inquit, *dispositio perfectis ad optimum*, id est ad actionem, seu operationem, uti S. Thomas exponit. Igitur naturâ suâ iners non est & otiosa, sed actiosa. Virtus (ait S. Thomas 1. 2. q. 55. a. 4.) est *bona qualitas mentis, quâ rectè vivitur, &c.* Rectè autem vivere, agere est. Virtus (ait Gerson) est *bona inclinatio nature rationalis ad operationes nature sue congruas laudabiliter exercendum.* Ergo inertia & otiositas est contra naturam virtutis. Idque præ ceteris verum est de virtute charitatis, de qua Cantic. 8. *Lampades ejus, lampades ignis atque flammularum.* Flamma verò, ut dixi, otiosa esse non potest. Quamdiù extra centrum suum est, inquieta est, perpetuoque in motu versus illud. De amore idem dixit Idiota: *amoris requies, inquietudo. Vide flammam* (ait Bernardus serm. 4. de verb. Itã) *quasi volantem & stantem simul, nec miraberis jam Seraphim stantes volare, stare volantes.* Sed & actuosam charitatem, non otiosam Apostolus exhibet, dicens: *Charitas Christi urget nos. Charitas patiens est, benigna est, &c.*

Neque ergo otiosus virtutum habitus magis 48 admittit, vel permittit Christiana Theologia, quam Philosophia. Imò si de verbis otiosis rationem reddendam docet, nunquid non de habitibus & talentis otiosis? Quærit

rit Propheta Pf. 23. *Quis ascendet montem Domini? Et respondet: Qui non accepit in vano animam suam.* Animam verò suam in vano accipit, qui ipsam virtutum habitibus instructam, otiosam & inertem relinquit. Et de seruo inerte, qui talentum suum otiosum relinquit; *ligatis* (inquit Dominus) *manibus & pedibus projicite eum in tenebras exteriores.* Et quomodo cum virtutum habitibus otiosi permittimur, qui semper proficere, atque in iustitia crescere jubemur? *Veritatem facientes in charitate, crescemus in illo per omnia.* Ephes. 4. *Crescite in gratia, & cognitione Domini nostri,* &c. 2. Petr. 3. Incrementum verò istud in otiositate non est, sed in frequentissimis actibus charitatis, in qua consistit iustitia christiana, secundum illud Aug. *Charitas inchoata, inchoata iustitia est,* &c.

49 Quòd itaque modo dicto super omnia Deus semper sit diligendus (præter dicta) probatur ex verbis primi mandati, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima, & ex tota mente,* quibus jubemur Deum ex toto corde, &c. atque adeò super omnia diligere, non aliquà, sed omni parte vitæ sensu dicto. Dicendo quippe *totò corde, totà animà, totà mente,* nullam vitæ nostræ partem relinquit, qua vacare debeat, & quasi locum dare, ut alià re quispiam velit frui, inquit Augustinus l. 1. de doctr. Christ. c. 22. Enimverò totam vitam exigit, qui totum cor, totam animam, totam mentem creavit, redemitque, nec permittit vel momento quemquam vivere sibi, vel mundo. *Nemo enim nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, sive morimur, semper Domini sumus, semper proinde Domino vivere debemus.* Et quia pro nobis *Christus mortuus est & resurrexit,* tota vita nostra ipsi debita est. *In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, ut & mortuorum & vivorum dominetur.* Rom. 14. *Et pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* 2. Cor. 5. Quid est autem Deo & Christo vivere, nisi ipsum pro fine totius vitæ nostræ ultimo habere? Denique Matth. 4. scriptum est: *Domini Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Nunquam ergo licet creaturæ servire, si creaturam pro fine ultimo habere. Creaturam verò eo ipso pro fine ultimo habet, qui quocumque tempore Deum non habet. Quia rationale agens nunquam non habet finem aliquem ultimum. Nunquam proinde non Deum, vel creaturam, ut supra est ostensum. Creaturam verò pro fine ultimo habere, etiam cum Deo, prohibet Christus, cum ait Matth. 6. *Nemo potest duobus dominis servire.* Porro creaturæ servit, quisquis eam pro fine ultimo habet, eamque super omnia diligit, contra id quod scriptum est ibidem cap. 10. *Qui*

Tom. II.

amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Denique nunquam in corde nostro regnare potest cupiditas. *Regnat autem carnalis cupiditas, ubi, & quando non regnat Dei charitas,* uti etiam supra est demonstratum. Per consequens, nisi semper in corde nostro regnare debeat Dei charitas, in eo regnare aliquando poterit carnalis cupiditas.

Et confirmatur 1º quia ex dictis duo tantum sunt hominum ordines, quorum alii vel iusti sunt, Deumque amant usque ad contemptum sui; injusti alii, seipsos amantes usque ad contemptum Dei. Semper ergo homo vel iustus est, Deumque amans usque ad contemptum sui; vel injustus, seipsum amans usque ad contemptum Dei. Porro nunquam homini licitum est, sed semper sub mortali illicitum, seipsum amare usque ad contemptum Dei. Semper ergo jubetur Deum amare usque ad contemptum sui.

2º paulò aliter sic: semper homo vel iustus est, & pertinet ad civitatem caelestem; vel injustus, & pertinet ad civitatem terrestrem. Si primum, in eo regnat charitas, sive amor Dei, usque ad contemptum sui. Si secundum, in eo regnat cupiditas, sive amor sui usque ad contemptum Dei. Interrogat ergo se quisque (ait Prosper sent. 221.) *quid amet,* amore utique regnante seu prædominante, & inveniet unde sit civis. *Duas quippe in toto mundo civitates faciunt duo regnantes amores; Hierusalem facit amor Dei; Babylonem amor seculi.*

Cæterum dum dicitur, in corde iusti regnare charitatem, in corde injusti cupiditatem, sensus non est, quòd quidquid facit iustus, faciat ex regnante seu prædominante charitate, & injustus ex regnante cupiditate. Neque enim in homine, sive iusto, sive injusto, amor prædominans semper est in actu; neque ex prædominante amore iustus vel injustus facit quidquid facit (uti manifestum est in avaro, ambizioso, voluptuoso, in quibus prædominatur amor pecuniæ, honoris, voluptatis: qui tamen amor in ipsis non semper est actualis, nec ex ipso ipsi faciunt quidquid faciunt) sed iustus subinde agit ex cupiditate (licet non prædominante) per manfiosos creaturarum amorculos; similiter injustus subinde agit ex charitate, seu Dei propter se amore, licet in ipso nondum prædominante. Quemadmodum & avarus, in quo prædominatur amor pecuniæ, subinde agit ex alio affectu in ipso non prædominante. Et idem est de ambizioso & libidinoso.

Haftenus de prima, quam n. 30. proposuimus, primi mandati obligatione, nunc de altera dicendum foret, quæ docet, Deum, sub levi obligatione, esse debere finem ultimum cujuslibet actionis nostræ deliberatæ.

Ff

Verum de ea satis dictum est tomo 1. l. 8. per totum, ubi copiosissime obligationem istam exposuimus demonstravimusque.

CAPUT VII.

Momentosa observatione roboratur asserta obligatio primi maximique mandati.

54 **E**X dictis capite præcedenti manifestum videtur, immanè à veritate, à pietate, à sacris Litteris, à sanctis Patribus, à recta ratione aberrare propositiones n. 23. 24. 25. & 27. enarratas, sicut & istam, quam Socii Anglo-Leodienfes, Sanderus & Hyldestæus, in Thesibus tradiderunt 15. Maii 1684. conclus. 27. *Charitatis præceptum incipit obligare postquam quis fuerit sufficienter instructus de mysteriis fidei*: utpote ex qua sequitur fieri posse, ut præcepto isto totà vità numquam teneatur: cum (juxta Theologos passim omnes) fieri possit, ut quis absque culpa sua de mysteriis fidei nunquam totà vità sufficienter instructus fuerit, sed totà vità laboraverit infidelitate purè negativà erga Christum v. g.; prout Christus ipse videtur innuere, cum dicit: *Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent.*

55 Quod cum ita sit, mirum quòd adversus propositiones istas zelum suum non demonstrarunt illi, qui pro lemmate habentes, *ad majorem Dei gloriam*, ad Romanæ Inquisitionis Tribunal eas non detulerunt, ne impiam quidem P. Tressi hæresim, sed piissimam, castissimam, sanctissimamque D. Augustini de referendis in Deum operibus doctrinam. Quam dum ab ipsis accusatam vidi, vix oculis meis credidi. Neque enim ad eam accusandam divinæ gloriæ zelus ipsos movere potuit. Cum eam non accusarint cum ædificatione charitatis, vel pietatis, imò cum scandalo totius Christiani Orbis, ita ut unus ex Qualificatoribus ad examen articulorum accusatorum deputatis, interrogatus, foret-ne periculum censuræ istius propositionis? Responderit: *Si articulus ille censuræ aliqua perstringeretur, ad minimum scandalosus dici deberet: esse autem scandalosum, dicere articulum illum esse scandalosum.* Cum eo & alium istum articulum accusarunt: *Amor Dei amorì creaturarum sub mortali semper prædominari debet: unde ex illo semper vivendum; quod non sit per habitus merè otiosos.* Aliosque ejusmodi articulos detulerunt, velut qui homines adigerent in desperationem. Quasi verò primum maximumque mandatum homines in desperationem adigeret, vel hominibus permetteret aliquo tempore vitæ suæ moralis vivere sibi, non Deo, vel finem suum ultimum in aliquo constituere extra Deum, vel amare supra Deum. Quod profectò si aliquo liceat tempore, difficile erit tempus istud determinare, ostendereque, quod non liceat vi-

vere sibi toto die, totà hebdomadà, toto mense, toto anno, toto quinquennio. . . . Per consequens difficile erit damnatis hæc propositionibus aditum præcludere: *Probabile est ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret? condemnare non audemus, &c.*

Difficultatem istam auget, tum ingenua confessio Adversariorum, sibi admodum difficile affirmantium determinationem temporis, quo primum obligat præceptum. Tum varietas atque ex varietate profecta exorbitantia circa hoc opinionum ipsorum. Siquidem, præter damnatas istas propositiones, aliasque quas cap. 5. recensuimus: Suarez, alique plures aiunt, præceptum istud graviter obligare aliquoties in vita; sed quoties? determinare nesciunt. Tametsi enim dicant, illius executionem diù differri non posse, quodnam sit tempus istud diuturnum, determinare non audent. Nisi quòd Escobar Th. Mor. tr. 5. exam. 4. c. 1. cum Henríquez determinet principium & finem vitæ moralis, & tempus vitæ intermedium, saltem singulis quinquenniis. Suarez verò solum negativè illud determinat, aiendo, dictum præceptum obligare ad non differendum per multos annos, id est (ut Coninck, Comptonus, & Unanoa exemplificant) ad tres vel quatuor annos. Palao ad tres annos. Andreas Meudo in statera dissert. 1. q. 13. n. 141. dicit semel in anno obligare.

Verum enimverò quo fundamento annuam ipse obligationem determinat, potius quàm alii biennem, alii triennem, &c.? Quam affert rationem, vel Scripturæ, aut Sanctorum auctoritatem, pro annua obligatione, quæ non probet, obligare semel sexto, quinto, quarto, tertio, secundo, uno quolibet mense; imò unà quolibet hebdomadà, uno quolibet die?

Ratio certè, quæ Sanchez l. 2. in Decal. c. 35. n. 8. cum Soto improbat opinionem eorum, quibus placet præceptum hoc solum obligare semel in vita, quia scilicet *lex dilectionis Dei totius vitæ Christiana fundamentum est*, probat non solum pro quolibet anno, vel biennio, &c. nec solum pro quolibet mense, vel hebdomadà, verum & pro quolibet die, imò pro omni moraliter tempore. Cum omni die, omnique tempore ducenda sit vita Christiana; quæ nec esse nec duci potest absque fundamento vitæ Christianæ.

Rectius proinde Joannes Maldonatus in Summula q. 3. a. 1. (quam sub ipsius nomine vidisse testatur Marcus Codognatus, ex sacro Minimorum Ordine) docet quòd *charitas plus à nobis exigit, nimirum ut sic Deum super omnia diligamus, ut eum non semel & iterum auferamus rebus omnibus, sed*